

Upravništvo: Ljubljana, Pucinijska ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Pucinijska ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Izključno zastopstvo za oglaševanje v Italiji in inženjstvo: UPI S. A., MILANO

Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije: Servizio Conti, Corr. Post. No 11-3118

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Mesečna naročnina 25 lir.

Uredništvo:
Ljubljana — Pucinijska ulica št. 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopis se ne vračajo.

JUTRO

Strassenkämpfe in Aachen

Alle Durchbruchversuche in Mittelitalien gescheitert — Schwere Kämpfe in und südlich Belgard — Debreceen geräumt — Anhalten des Ringen im ostpreussischen Grenzgebiet

Aus dem Führerhauptquartier, 20. Okt. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

In Holland wiesen unsere Truppen in dem verengten Brückenkopf Breskens sowie an der Landbrücke nach Süd-Beveland kanadische Angriffe blutig ab. Zusammengefasstes Feuer aller Waffen, hartnäckiger Widerstand und entschlossene Gegenangriffe vereitelten östlich Helmond den Versuch der Engländer, unseren Brückenkopf westlich der Maas einzudringen. Eine Anzahl feindlicher Panzer wurde dabei vernichtet.

Die Materialschlacht um Aachen tobt weiter. Die tapfere Besatzung der Stadt fügte in erbitterten Strassenkämpfen den eindringenden Amerikanern schwere Verluste zu. Gegenangriffe vom Osten her brachten den Verteidigern Entlastung.

An den Talhängen im Raum von Bruyeres brachen angreifende feindliche Bataillone in unserem Feuer zusammen oder wurden in Gegenangriffen geworfen. Auch im Quellgebiet der Moselotte scheiterten erneute Angriffe algerischer Schützen- und marokkanischer Gebirgstruppen nach geringem Geländegewinn. Eine am Vortage abgeschnittene feindliche Kräftegruppe wurde aufgerieben.

Von den Stützpunkten an der Atlantischen Küste werden ausser Artilleriefeuer und Stosstrupptätigkeit keine besonderen Ereignisse gemeldet.

Das Störungsfeuer der V 1 auf London dauert an.

In Mittelitalien vereitelten unsere Truppen auch gestern alle Versuche der Nordamerikaner und ihrer Hilfstruppen, unsere Bergstellungen südlich Bologna zu durchstoßen und damit den Austritt aus dem Gebirge zu erzwingen.

Die Kämpfe dehnten sich auch auf den Abschnitt von Vergato aus.

An der Adriatischen Küste setzten die Briten ihre von zahlreichen Schlachtfliegern unterstützten Angriffe auf breiter Front erfolglos fort.

Auf dem Balkan stehen unsere Truppen in und südlich Belgrad in schweren Kämpfen gegen die von mehreren Seiten andringenden Bolschewisten.

In Süd-Ungarn warfen deutsche Truppen zusammen mit ungarischen Verbänden den Gegner südöstlich Szolnok zurück und stießen bis Mezötúr vor. Im Raum von Debreceen brachte auch der gestrige Tag schwere Kämpfe. Die Stadt wurde nach hartnäckiger Gegenwehr unserer Truppen aufgegeben. Im bisherigen Verlauf der Schlacht wurden dort seit dem 8. Oktober 427 feindliche Panzer vernichtet.

In den Waldkarpaten herrschte gestern bei Schnee und Regen geringe Kampfaktivität. Nur im Gebiet des Dukla-Passes führte der Gegner zahlreiche ergebnislose Angriffe.

Nordlich Warschau und in den Narew-Brückenköpfen bei Serock und Rozan nahmen die Bolschewisten ihre Angriffe wieder auf. Sie wurden unter Abschuss von 33 Panzern abgewiesen. Im ostpreussischen Grenzgebiet zwischen Sudauen und Schirwindt und besonders zwischen der Rominter Heide und Ebenrode halten die schweren Kämpfe an. Im Bereich einer Volksgrenadier-Division wurden 42 Panzer abgeschossen.

Südöstlich Libau und südlich der Rigaer Bucht wiesen Truppen des Heeres sowie Verbände germanischer und lettischer SS-Freiwilliger wiederholt feindliche Angriffe ab und vernichteten 29 Panzer.

An der Eismerstrasse angreifende sowjetische Bataillone wurden zerschlagen. Der feindliche Druck gegen unsere Stellungen westlich Petsamo hat sich verstärkt.

Nordamerikanische Terrorverbände griffen am Tage südwestdeutsches Gebiet an und warfen Bomben, vor allem auf die Städte Mainz, Mannheim, Ludwigshafen, Karlsruhe und Wiesbaden. In der vergangenen Nacht führten die Briten Terrorangriffe gegen Stuttgart und Nürnberg. Flakartillerie der Luftwaffe und Nachtjäger schossen 27 angloamerikanische Flugzeuge, darunter 16 viermotorige Bomber, ab.

Poulični boji v Aachnu

Vsi probojni poizkusi v srednji Italiji so se izjalovili — Težki boji v Beogradu — Debreceen smo izpraznili — Nadaljnji boji na vzhodnopruskem obmejnem ozemlju

Führerjev glavni stan, 20. okt. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil ob-
javlja:

Na Nizozemskem so odbile naše čete na zočenem predmostju pri Breskensu ter na kopni ožini, ki vodi na Zuid Beveland, vse kanadske napade. Strujen ogenj vsega orožja, ogorčen odpor in odločni protinapadi so preprečili vzhodno od Helmonda poizkus Angležev, ki so hoteli vtisniti naše predmostje zapadno od Maase. Pri tem smo uničili nekaj sovražnikovih oklopnikov.

Materijalna bitka za Aachen divja narej. Junaska mestna posadka je zadala v gorčnih pouličnih bojih težke izgube Američanom, ki so tjakaj vdrl. Protinapadi z vzhoda so branice razbremenili.

Na pobočjih pri Bruyeresu so se napadajoči sovražniki hoteli izjaloviti v našem ognju ali pa smo jih vrgli nazaj. Tudi ob izvirih Moselle so se po malem napredovanju izjalovili ponovni napadi alžirskih strelcev in maroških planinskih čet. Uničili smo neko prejšnjega dne drezano sovražnikovo skupino.

Oporišča ob atlantski obali ne javljajo razen topniškega ognja in oskaskovalne aktivnosti nikalnih posebnih dogodkov.

Motilni ogenj »V 1« na London se nadaljuje.

V srednji Italiji so preprečile naše čete tudi včeraj Američanom in njihovim pomožnim četam vse poizkuse, da bi prebili naše gorske postojanke južno od Bologne in si priborili izstop z gorovja. Baji so se razširili tudi na odsek pri Vergatu.

Ob jadranski obali so Britanci s podporo številnih borbenih letal na široki črti brezuspešno napadali.

Na Balkanu so naše čete v Beogradu in južno od njega v težkih bojih proti boljševikom, ki pritiskajo z več strani.

Boji na zapadu

Berlin, 20. okt. V središču dogodkov na zapadnem bojišču sta bila predmostje ob Maasi in pa aachensko področje, ne da bi se potek boje erte kaj bistveno spremenil. Na flandrsko-nizozemskem področju so oddelki kanadske armade zamaš poskušali zožiti nemško predmostje. Ta akcija zahtevala od Kanadcev zato tako velike izgube, ker jim prepuščajo nemški branilci šele po najhujših bojih meter za metrom svojih višje ležečih in suhih postojank in pa ker so pod stalnim obstreljevanjem težkega mornariškega topništva. Skoraj vsako noč morajo zamenjati zdesimirane kanadske napadalne oddelke, ki zgrube v morilskem ognju čisto do 60 odstotkov svojega moštva. Kljub ojačeni uporabi vseh tehničnih sredstev pa so se Kanadcem tudi v terek posrečilo zgolj le krajevni vdori, ki so jih Nemci s krajevnimi protisunkmi takoj zopet očistili.

Na dolgi progi med Eindhovenom in Nijmegenom je zahteval prvi dan napada od 2. britanske armade veliko sil, da je morala uporabiti pri akciji še neko nadaljnjo

britansko pehotno divizijo, neko svežo oklopiško divizijo ter velik del neke ameriške oklopiške divizije s posebno močno topniško podporo. Veliki boji drugega dne so bili očitno le priprava za nadaljnjo britansko veleakcijo med Waalom in Maaso. Kljub neugodnemu vremenu, ki je oteževalo te operacije na zemlji, je uporabil general Dempsey vse razpoložljive letalske sile ter je vrh tega podprl sunke še z močnimi oklopiškimi silami ter z ognjem številnih britanskih in ameriških baterij. Kljub temu pa se je nemškim četam, ki jih je tudi sijajno podpiralo topništvo, posrečilo, da so s področja pri Venrayju proti vzhodu, jugovzhodu in jugu naperejene napade ustavile po težkih borbah, ki so trajale ves dan.

»V 1« tudi v noči na petek

Stockholm, 20. okt. Iz Londona poročajo, da so Nemci tudi v noči na petek obstreljevali z »V 1« južno Anglijo in London. Nastale so izgube in škoda.

Boji v Italiji

Berlin, 20. okt. Ob igurski obali ter na drugi strani Albanskih alp, ki se vlečejo vzdolž obale, je prišlo v sredo le do manjših sponadov. Pač pa so se z nezmanjšano silovitostjo nadaljevali sovražnikovi prebijalni poizkusi v Etruskih Apeninih. Američani tam že več tednov poskušajo prodreti proti Bologni vzdolž ceste, ki vodi preko prelaza Fute proti severu. Z neprestanimi bojnimi sunki strnjene skupin je slednjim na več mestih ob obeh straneh ceste uspelo, da so kljub izredno visokim izgubam in ogorčenemu odporu nemških čet napredovale meter za metrom. Zoporne črte, ob katerih se je doslej izjalovilo vsako nadaljnje sovražnikovo prodranje, potekajo zavrakot kakih 15 km južno od Bologne. Ostali nespornokovni napadi ob zapadnih in vzhodnih cestah, ki vodijo vse na Emilijsko cesto, ki poteka z jugovzhoda proti severozapadu po južnem delu Padske nizine, služijo zgolj vezanju tankajšnih nemških čet ter ni sovražnik nikjer bistveno napredoval. Po ofenzivi na jedrskem obnem odseku, ki je veljala prav tako velike izgube, se je posrečilo 8. britanski armadi že pred tednom, da se je polastila Riminija in s tem jugo-

vzhodnega kota Padske nizine. Od tedaj pa se je sovražnikovo napredovanje močno ustavilo, čeprav poizkusa vedno znova, da bi zvedel ob obali in pa vzdolž Emilijske ceste odločilne udarce. Vedno znova zadeva namreč ob odločno obrambo nemških vidikov, ki mu prepuščajo tla šele po najhujših bojih. Južnovzhodno od Cesene so Nemci doslej še vedno prestregli britanske napade in tudi ob obali so doslej le malo napredovali.

Italijanska zastopnika v Washingtonu in Londonu

Zeneva, 20. okt. Londonsko časopisje pri-
naša kratko poročilo iz Rima, da sta določena za italijanska zastopnika v Londonu grof Nicola Carandino, za zastopnika v Washingtonu pa grof Carlo Sforza. Italijanski zastopnik v Londonu bo imel slično kot britanski zastopnik pri začetni francoski vladi v Parizu položaj »veleposlanika«, kakor ga ima tudi britanski zastopnik v Rimu sir Noel Charles. Ker pa med Veliko Britanijo in Italijo ni bil sklenjen mir, marveč obstaja formalno nadalje vojno stanje s premirjem, ne morejo redno izmenjati veleposlanikov ter ti ne morejo oddati svojih poverilnic kralju. Ali bodo doli grofu Carandinu na razpolago zgradbo bivšega italijanskega veleposlanstva v Londonu, še ni gotovo in dobro poučeni londonski krogi tudi dvomijo o tem.

Gospodarska katastrofa za zapadno in južno Evropo

Stockholm, 20. okt. »Zapadno in južno Evropo bo doletela v tej zimi gospodarska katastrofa, če se ne bo posrečilo rešiti vprašanja oskrbe s premogom, piše v nekem nevtralnem poročilu, ki se bavi predvsem z izostankom dosedanjih nemških dobav predvsem v Franciji in Italiji. Južna in srednja Italija sta danes odvisni samo od ameriških in angleških dobav premoga. Kaj to pomeni, postane jasno, če se pomisli, da je izvažala Nemčija v prejšnjih časih približno 1 milijon ton premoga na mesec. Vred tega bo oskrba z električnim tokom v italijanskih mestih vedno slabša. V Rimu bodo morali s 1. novembrom še nadalje omejiti uporabo električnega toka, čeprav so jo že sedaj zmanjšali na povsem nezadostno mero.

Isto velja za Francijo. Nekateri francoski krogi sicer upajo, da bodo dobili premog iz Belgije, toda belgijska premogovna proizvodnja je po angloameriški zasedbi dežele močno padla in lakota, ki je nastopila v deželi, nikakor ne bo vplivala na zvišanje proizvodnje. Kolikor Belgija danes izkopije premoga, toliko ga nujno sama potrebuje. O angleških pošiljkah doslej sploh ni bilo govora, kajti Anglija vsled svoje zmanjšane proizvodnje ni v položaju, da bi tudi vsaj deloma krila izostanek nemškega premoga.

Zatemnitev od 18.30 do 5.30

Bitka pri Formozi

Večdnevna pomorsko-letalska bitka pri otoku Formozi, ki je prinesla Japoncem sijajno zmagano, Američanom pa vprav katastrofalno poraz, je za Američane in Angležar resen pouk, kako bridko so masčuje nad njimi podcenjevanje sovražnika, zlasti so-
vražnika s takimi vojaškimi vrlinami, s kakršnimi se odlikuje japonski borec. Vest o ogromnih izgubah, ki jih je v teh večdnevnih spopadih pretrpela ameriška vojna mornarica, bo gotovo delovala na razgore domišljijo ameriške javnosti kakor neprijeten mrzel curek in kakor blisk iz jasnega.

Iz skopih japonskih uradnih poročil izhaja, da je ameriška 58. pomorska divizija pretrpela tako silne izgube, da se ne bodo dale zlepa nadomestiti. Niso še dospela zaključna poročila o bitki, zato tudi obseg japonskega uspeha še ni dokončno ugotovljen. Kakor pa je že doslej znano, so Zedinjene države izgubile v teh spopadih okoli 500.000 ton vojnega brodogra. Od tega je z vso gotovostjo potopljenih 270.000 ton, ostane pa odpade na ameriške mornariške enote, ki so bile tako poškodovane, da za daljšo dobo več ne pridejo v poštev za borbo in bo tudi po temeljiti popravili njih bojna sposobnost zelo dvomljiva.

Najhujši udarec je zadel ameriške letalonosilke, od katerih je bilo potopljenih najmanj sedem, dve nadaljnji pa sta odnesli resne okvare. V danem položaju so na Daljnem vzhodu letalonosilke za Ameriko najvažnejše orožje, ker se le z njihovo pomočjo ameriška letala lahko toliko približajo japonskim vojnim ciljem, da sploh morejo stopiti v akcijo. Levi del izgub odpade ravno na te ladje in človek si komaj predstavlja veličino ameriškega poraza, ko čuje, da je ameriška vojna mornarica samo v bitki pri Formozi izgubila 178.000 ton ladijskega prostora letalonosilk.

Poleg tega je bilo potopljenih še 8 drugih ameriških bojnih ladij, med temi 4 krizarke, poškodovanih pa je bilo 16 bojnih ladij, med katerimi so nadaljnje 4 krizarke. Po poročilih japonskega admiralskega štaba je treba računati, da se je tudi najmanj dvesto tretjini poškodovanih ladij potopilo zaradi svojih težkih okvar. Iz poročil o borbah, ki se navajajo pod skupnim imenom bitke pri Formozi, izhaja z vso jasnostjo, kako silna je udarna moč japonskega letalstva in njegove mornarice, ki je takisto učinkovito posegla v borbo.

Dogodki na Tihem oceanu so nemilo razbili rožnato razpoloženje, v katerega sta ameriško vrhovno poveljstvo in ameriško državno vodstvo namenoma zazibali javnost Zedinjenih držav, ko sta označevali borbo z Japonci kot bojišče podrejenega pomena, japonsko silo pa kot vojaško moč druge vrste, od katere se ni bati resne nevarnosti. Namenoma je ameriško vrhovno poveljstvo osredotočilo svojo pozornost javnosti na evropsko bojišče, kjer v bistvu sploh ne gre za ameriške koristi, marveč opravlja ameriška vojska tam le delo, ki bi mu Velika Britanija sama nikakor ne bila kos. Tako se je zgodilo, da je Amerika, stoječa v službi britanskih plutokratskih načrtov, popolnoma izgubila z vida, kje je nje boleča točka ter je morala priti do bridkega spoznanja šele po silovitem udarcu pri Formozi, kjer je poleg strošatne gnotne škode ameriška vojna mornarica izgubila tudi do 23.000 mož visoke kakovosti in posebne izvežbanosti. Preko tega resnega spoznanja ne bo Ameriki prav nič pomagalo tajejanje in izmotavanje, s katerim skuša ameriški mornariški štab svoj strašni poraz prikriti pred javnostjo.

Japonska vojna poročila so znana po svoji točnosti, stvarnosti in zanesljivosti. Tako je tudi to pot. Preko okvira suhih dejstev sega v poročilih o bitki pri Formozi le ugotovitev, ki daje pravo obsežje veliku japonskemu uspehu. To je ugotovitev, da je japonska udarna sila šla še ko prej v popolni posesti vseh visokih vrhlin, ki dičijo japonskega boreca in njegovo vodstvo, in da je vsa moč Japonske prišla do svojega pravega izraza v tistem trenutku, ko so Američani z drzno lahkomišelnostjo skušali vlomiti v življenjski prostor japonskega naroda. V zvezi s tem je japonski cesarski glavni stan z vso pravico dostavil svojemu poročilu zagotovilo, da je Japonska v svojih domačih vodah nepremagljiva.

Podcenjevanje Japonske in njene visoke vojne sposobnosti s strani Amerike je tem težje umljivo, ker nudi novejša zgodovina že dovolj vidne dokaze, kako se tako omalovaževanje lahko usodno masčuje. Ravno pred 50 leti (1894—1895) je Japonska odločilno porazila za takratne pojme neprimerno močnejšo Kitajsko, deset let kasneje (1904—1905) pa je presenetila svet s svojo popolna zmago nad carsko Rusijo, ki je veljala takrat za skoro nepremagljivo vesilo. Niti Kitajska niti Rusija si po teh udarcih ni več pomagala in katastrofa carske Rusije, ki je nastopila čez deset let v prvi svetovni vojni, se je v resnici začela že takrat. Vse to pa Ameriki ni izmislilo, da ne bi sedaj tudi ona izvažala Japonske k borbi na življenje in smrt. Bitka pri Formozi je nov člen v vrsti silnih udarcev, ki jih je Amerika s to svojo lahkomišelnostjo in prevzetnostjo prikladala nad sebe.

Sovražnikove izkrcavalne operacije na Filipinih

Tokio, 19. okt. Kakor javlja japonska poročevalska agencija Domei v posebnem poročilu iz Manile, so pričele sovražnikove sile v jutranjih urah v terek izkrcavalne operacije na področju osrednjih Filipinov.

Tokio, 19. okt. Sovražnikova mornarica se je približala z velikim številom prevoznih ladij 17. oktobra zalivu Leyte na Filipinih in je pričela popoldne 18. oktobra obstreljevati in bombardirati obalo. Japonske edince na tem področju so prešle v protinapad.

Zeneva, 17. okt. »New York Herald Tribune« piše, da je izjavil vrhovni poveljnik ameriške pacifiške mornarice general Niemtz preko radija med ostalim sledeče: Zaključek, da moramo biti pripravljeni na večmesečni boj v Pacifiku slon, na dejstvih, namreč na dejstvih zemljepisja, strategije, razpoložljivega ladijskega prostora in na dejstvih vojskega in mornariškega znanstvenega značaja. Niemtz je zahteval nadalje energično in neomejeno podporo za nadaljevanje vojne.

Za naše otroke

Članek dr. Goebbelsa v listu „Das Reich“

Berlin, 20. okt. Vsa svetovna zgodovina ne pozna tako pekelnih načrtov za sistematski pokol velikega kulturnega naroda, kakor so z vsem čezmizom napovedani zavezniški načrti za uničenje nemškega naroda. S to ugotovitvijo se obrača minister dr. Goebbels v svojem najnovejšem uvodniku v tedniku »Das Reich« na nemški narod, v katerem govori nato o dolžnostih, ki jih nalaga vojna vsakemu Nemcu že zaradi svobode njegovih otrok. Dr. Goebbels piše:

»Da niso uničevalni načrti naših sovražnikov nikakoli teorija, temveč hotena in kjer je le možno tudi že izvršena praksa, pričajo grozota poročila, ki jih dobivamo z vseh delov Evrope, ki so pod oblastjo sovražnikov. Ako na svetu sploh obstoja kakšna svetovna vest, potem bi se morala zavzeti za te součutje vzbujajoče razmere, v katerih trpe narodi v zasedenih deželah naše celine. Toda svetovna vest je le volina in agitacijska parola za neumnice, za njo pa se skrivata mrži, kraviti teror ter golj pohele po dobičku onih tajstvenih sil, ki že danes vladajo največji del sveta in ki hočejo so to vojno podjarmiti tudi še preostali konec.

Te so znane zbrati v svojih tabornih ogromno človeško in materialno moč. Kakor vedno v zgodovini, tako izleda tudi tokrat na prvi pogled, da so sile temo močnejše kakor sile svetlobe, toda to se nam le zdi. Za nami stoji svet, poln idealov, ki jih moramo braniti, ideali na proizvajajo energije, ki jih trajno ni mogoče premagati. Vedno znova morajo priti do besede. In kaj naj bi tudi postalo končno iz človeštva, ki bi mu naši sovražniki zgolj in izključno zavladali ter odločevali njegovo usodo. V kratkem bi zavladala na svetu popolna zmeda in bi človeštvo propadlo. Naša naloga je preprečiti, da bi se to kadarkoli uresničilo. To po seer zahtevalo od nas žrtve in zopet žrtve, kljub temu pa bomo morali vedno znova poizkusiti in skrbeli, da ne oviramo odgovornih pr njihovih naporih. Slednji ne morejo odlagati svojega boja na kasnejši čas, ker ga je treba voditi in prestati sedaj. Da uničijo preko pet let dolga vojna, ki postavlja vsakemu posamezniku tako trde zahteve, tudi moč mogočnega in močnega naroda, je naravno, toda to nas ne upravičuje, da bi bili le trenutni trudni ter položili roke v naročje. Kdor obupa, je izgubljen. Pri drugih, tudi velikih narodih, ki že danes drago plačujejo, ker so odpovedali v vojni, in ki bodo to v bodoče še dražje plačevali, vidimo resničnost gornjih besed. Prav to pa pričakuje sovražnik tudi od nas. Zato ojačujmo v letošnjem poletju in jeseni svoj človeški in tvari naval na naše meje z namenom, da bi nas po možnosti čim prej spravili na kolena.

To pa ne more in ne sme biti. V Nemčiji gledajo že danes milijoni otrok vprašujoče na nas. Kdo bo, ko bodo nekoč odrasli, govoril še o mestih, ki se tukajšjo danes pod točo sovražnikovih dnevnih in nočnih napadov. Takrat bodo že davno vstala znova v pisani in mlajši lepoti, toda to, ali bomo v boju za naše življenje, našo politično svobodo ter za popolno pravico za neomejeni narodni obstoj naše države in naroda vzdržali ali podlegli, bo za naše otroke in za vse prihodnje nemške rodove odločilnega pomena. Od njega je odvisno sploh vse ostalo, naša čast, naše življenje, možnost obnove naših porušeni mest in pokrajin, nadaljevanje naše elavne nemške zgodovine, kratko malo vse, za kar se danes borimo, za kar smo doprinesli naše dosedanje žrtve in za kar bomo doprinesli še vse potrebne napore. Trenutno je še v interesu naših sovražnikov, da so pri označevanju in doseganju svojih poslednjih ciljev rezervirani, toda gorje premaganim, ako bodo te nejasnosti nekoč odrgle in se pokazali v pravi luči.

Zato moramo vzdržati v tej vojni še bolj zavoljo naših otrok kakor zaradi nas samih ter moramo skrbeti, da bomo dosegli za naš narod in za njegovo bodočnost srečen konec.

Najosnovnejša narodna dolžnost vsakega naroda obstoja v ohranitvi njegove substance ter v obrambi pred vsakim ogražanjem, pa naj bo še tako težko, v vseh okoliščinah in z vsemi možnimi sredstvi. Naši otroci imajo pravico, da to od nas zahtevajo. Z življenjem smo jim dali tudi neosvojljivo pravico do svobode. Zato smemo že zaradi njih v tej vojni izgubiti le ono, kar se da nadomestiti, nenadomestljivo pa mora ostati črnanje, da bodo lahko naši otroci nadaljevali večno življenje našega naroda, do vse tja v daljnje čase.

Pogreb maršala Rommla

Berlin, 19. okt. Državni pogreb pokojnega maršala Rommla je bil včeraj v württembergi domovini pokojnika v prisotnosti visokih častnikov vseh delov vojske, zastopnikov stranke in javnega življenja in pripadnikov zavezniških sil. Führerja je zastopal vrhovni poveljnik na zapadu maršal von Rundstedt. V svojem spominskem govoru je med drugim izjavil:

Na bojišču v Normandiji je dobil maršal Rommel pri neki avtomobilski nesreči težke poškodbe. Trda usoda ga je iztrgala iz njegovih čet v trenutku, ko se je blizil boj s svojim višku. Končalo se je življenje enega izmed najboljših nemških vojakov.

Maršal Rundstedt je nato orisal vojaški potek življenja velikega pokojnika in položil h krsti padlega vojskovodje velik Führerjev venec.

Gauleiter Murr je nato označil pokojnega vojskovodjo kot človeka in njegovo zadržanje do navadnega vojaka.

Generalleutnant von Manteuffel

Der Kommandeur der Panzergrenadierdivision »Grossdeutschland« während einer Lagebesprechung in einem Abschnitt der Ostfront mit Schwerträger Oberst Niemack (links) und Oberst Langkeit

Generalni poročnik von Manteuffel

poveljnik oklopiške grenadirske divizije »Grossdeutschland« obravnava z nosilec odlikovanja z meči polkovnikom Niemackom (na levi) in polkovnikom Langkeitom (na desni) v nekom odseku vzhodne fronte.

Foto: Langkeit/Atlantic

Kronika

* Vsa mora prijeti za delo in pomagati domovini! Gauleiter dr. Juri je minulo soboto obiskal okrožje Eisenstadt, kjer je govoril prebivalstvu. Pojasnjeval je ljudem smisel in namen utrjevalnih del, ki so potrebna zaradi položaja na jugovzhodu. Govoril je na prostem, v dvoranih, ponekod celo v zakloniščih. Poudaril je, da v sedanjem položaju ne sme nihče obupavati, temveč mora vsak krepko prijeti za delo in s tem pomagati domovini.

* 70letnica zidarskega poklica je obhajal Mihael Reichl iz Wartburga pri Kromerizu. Mož je star že 85 let ter je v sedanji vojni zaradi pomanjkanja delovnih moči zopet prišel za zidarsko žlico. Navzlic visoki starosti dela kolikor mu dopušča moči in žanje za svojo poštovnost pohvalo svojih tovarišev pa tudi predstavnikov oblasti.

* Nemške občine smejo ustanovljati in voditi kinematografe v lastni režiji tako pravi najnovejši določilni zakonik ministrstva, ki hoče dati prebivalstvu povsod prilagodljivost, da prisostvuje predstavam v kinematografih.

* List, ki ima 1400 uradnikov. Na Japonskem izhaja samo nekaj listov, zato pa imajo ti ogromno naklado. Predvsem so to listi »Asakie«, »Niči-Niči« in »Jomijuri«. Uredništva vseh teh treh listov so v Tokiju, podružnice pa imajo v vseh večjih japonskih mestih. V največji nakladi izhaja list »Asakie«, ki ima 4 in pol milijona naročnikov. Namenjen je prvenstveno inteligenčnim slojem, dočim čitajo dnevniki »Niči-Niči« preprostejši ljudje. »Asakie« ima v Tokiju 700 urednikov, v Osaiki, kjer je postransko uredništvo pa 1400 urednikov in dopisnikov. Ostali japonski listi razpolagajo povprečno s 400 do 1000 uredniki in reporterji. V raznih krajih Azije ima »Asakie« 80 dopisnikov, 20 pa jih ima poleg tega še v evropskih mestih. List »Asakie« ima za pospeševanje poročevalske službe 25 lastnih letal.

* Italijanski vojni ujetnikom se še predobro godi. V fašističnih krogih severne Italije opozarjajo, da živijo kljub Badoglijevi kapitulaciji še stotine italijanskih vojakov v taboriščih vojnih ujetnikov v severni Afriki in smrotnih, človeka ne vrednih okoliščinah. V zvezi s to ugotovitvijo je izrečen cinizem nasproti zavezniški Bononijevi Italiji, če londonsko časopisje izjavlja, da se italijanski vojni ujetnikom še predobro godi. Tudi vprašanje njihovih ujetnikov kaže prav tako kot Edenova izjava o kolonialnem vprašanju, kakšno žalostno vlogo igra Bononijeva Italija v krogu svojih zaveznikov.

* Tudi finski narodni izdajalci bodo volili. Iz Stockholma poroča DNB: Kakor javljajo iz Helsinkov nameravajo na Finskem v kratkem izvesti nove volitve za finski parlament. Nadalje javljajo k temu, da bodo dosežena pravila v toliko izpremenili, da se bodo lahko udeležile volitev tudi osebe, ki so bile obsojene zaradi pozicije ali udeležbe narodne izdaje.

* Drugi Katin na Slovaškem. Potem ko so šele pred kratkim poročali o boljševiških množičnih umorih pristašev nemške narodne manjšine na Slovaškem ter odkrili več skupin množičnih grobov, kjer so ležali pripadniki nemške narodne manjšine, ki so jih likvidirali boljševiki, javljajo, da so sedaj odkrili nove množične grobove. Tako so v Sklabini v srednji Slovaški, kjer je bil glavni stan rednih, pomorili 600 Slovakov. Nadalje javlja slovaški list »Gardista«, da so odkrili več množičnih grobov tudi v dolini Malacowsky pri Banskbi Bistrici. List piše, da je tu lahko govora o drugem Katynu. Begunci so izpovedali, da so boljševiki vsako kot pomorili številne nedolžne ljudi. Iz mesta Zwolena so med ostalim odvlekli tudi 170 prebivalcev.

* Borba za petrolej. Sovjetska prizadevanja glede pridobitve petrolejskih koncesij v severnem Iranu označuje londonski nedeljski list »Observer« kot namen sovjetov, da se po vojni pojavijo na svetovnem trgu kot dežela, ki bo izvažala petrolej. List pravi, da Rusiji ne manjka petroleja, pač pa upajo v Moskvi, da bodo z izvažanjem petroleja dobili potrebna plačila.

Zavedajte se, da če v devetdesetih primerih morda ne bo dejanskega napada sovražnih letal, se enkrat lahko zgodi, da bo zares. Zato ne izvajate usode in držite se danh navodil! Predvsem takoj po danen znaku alarma v zaklonišče!

sredstva za uvoz strojev in orodja, ki jih bodo potrebovali v dobi obnove. V Iranu pa ne zahtevajo novih koncesij zgolj Rusi, temveč tudi Američani, ki se zanimajo za najdišča v jugovzhodnem Iranu.

* Izvir Amacoon se odkrili. Kakor javlja agencija »Exchange« iz Pariza, so sporočili francoski raziskovalci Betrand Florey, Fred Matter in Jean de Quebriant, ki se nahajajo že od julija 1941. na raziskovalnem potovanju, izvir Amacoonke, da se jim je po štiriletnem raziskovanju posrečilo najti izvir reke v Nina Concha, ki leži visoko v peruanskih Andih, severno od Lime.

* Ustavljen izvoz indijskega premoga. Kakor javlja agencija Reuters, je skoro popolnoma prenehal izvoz indijskega premoga. Pred vojno je izvažala Indija premog na Ceylon, Birmo, Kitajsko in Hongkong. Skoro četrtina indijskega izvoza je šla na Ceylon. Ob pričetku vojne je preskrbovala Indija Srednji vzhod z večjimi količinami premoga za vojno vodstvo. Od leta 1943 je nastopilo v Indiji pomanjkanje premoga in izvoz na Srednji vzhod je prenehal. Takrat so sklenili, da bodo premog nadalje izvažali na Ceylon, ki je potreboval le majhen odstotek indijske premogovne proizvodnje. Pomanjkanje pa je postalo sedaj tako veliko, da je bil ustavljen ves izvoz.

* Obsojen oduh. Werner Titt iz Erfurta je potem, ko je njegov delodajalec, ki je lastnik trgovine z radijskimi aparati, moral odrediti k vojakom, prevzel posle svojega gospodarja ter začel ne samo prodajati njegov inventar, ampak tudi pridno navijati cene. Prodajal je radijske aparate ne samo po dvojni, temveč tudi trojni in četverni ceni. Pri tem je bil zasačen, soodiče ga je pozvalo na odgovor ter ga obsodilo kot ljudskega škodljivca na 5 let ječe in 1000 mark denarne globe.

* V sklad za pomoč prizadetim zaradi bombnih napadov na Borovnico so darovali: Občinska hranilnica na Vrhniki 5.000 lir; Lazar Franc, lastnik tvrdke »Tribuna«, Ljubljana, Karlovaška cesta, 2.490 lir; Miha Tomšič, lesna industrija, Vrhnika, 10.000; 23. četa Sloven. domobranstva 540 lir. Darovalcem, katerih namen je omiliti bedo najpotrebnejših, prizadetih zaradi bombnih napadov se občina Borovnica najlepše zahvaljuje.

Knjižna tombola

poziva vse, ki so zadeli kakršenkoli dobiček ljudske knjižne tombole, da ga dvignejo v oddelku za tombolo.

Doslej smo razdelili že 40.000 lir in 1108 knjig. Gotovino izplačamo vsakomur v roke in si kupi, kjer hoče, poljubne knjige.

Iz Ljubljane

* Nov grob. Umrla je gospa Minka Bitenc, soproga železniškega uradnika. Zapušča užaloščenega soproga, sina Janeza ter drugo sorodstvo. Pogreb bode rajne bo danes, v soboto, ob 15 z žal iz kapelice Sv. Andreja na pokopališču k Sv. Križu. Naj počiva mirno — žalujočim pa naše iskreno sožalje!

* Hlad vedno huši. Naliv, ki se je zlił na Ljubljano in okoli v četrtek v zgodnjih jutranjih urah nočnih urah, je bil zelo izdaten. Po barjanskih travnikih in njivah je voda zalila vse nižje ležeča mesta in so ponekod nastala prava jezera. Ker je zemlja še od zadnjega deževja dovolj naplita, ni posrečilo vode dovolj naglo. Dosti boljše tudi tam ni bilo, kjer skrbne jarki za odvod odvisne vode. Naliv je bil namreč tako hud, da se je voda večerj ves dan odtekala. Neurje ni bilo samo krajevno. To so nam dokazovale vode in gore. Ljubljana, Gradašča, Mali graben in potoki, ki se stekajo vanje, so v četrtek zjutraj močno narasli. Ljubljana, ki se še ves ta mesec ponaša z velikimi količinami vode, se je valila skozi mesto vsa rjava in kalna. Betonska pregrada na Spici je bila skoro popolnoma zalita. Po vodi je plaval šibje in trava, kar je dokaz, da je Ljubljana ponekod segala daleč preko svojega običajnega roba in odnesla s seboj razne obsežne odpadke. Na gorah nas je večerj zjutraj pozdravljala nov sneg. Zapadla ga je dobršna mera, tokrat je zelo nizko. S snegom so bili pokriti vsi vrhovi Kamniških planin Karavank in Julijskih Alp. Posledica je, da se je ozračje zopet močno ohladilo. Čeprav je skoraj ves dan sijalo sonce, se zrak ni mnogo ogrel. Nocošnja noč se

je temperatura še bolj znižala in je bilo današnje jutro med najhladnejšimi te jeseni.

* Posebna zanimivost Gregorčičevega večera, ki bo v ponedeljek 23. t. m. ob 18. uri v Drami, bo recitiranje novih, nalašč za prireditve spisanih pesmi dr. Alojzija Gradnika »Simonu Gregorčiču ob stoletnici rojstva«. S klenimi in udarnimi verzji se je drugi največji slovenski pesnik Gorishe poklonil spominu svojega slavnega prednika. Glasnik mlajše generacije slovenskih pesnikov Severin Šali pa je spisal za jubilejno priložnost pesem »Poslanica Simonu Gregorčiču«. Obe pesmi bo na ponedeljski proslavi recital ravnatelj Dramne g. Ciril Debevec. Nabavite si ob pravem času vstopnice.

* O letošnji čebelarji letni poroča Vlado Rojce v »Kmetijskih Novicah«, da je spomlali dobro kazala, toda kasnejše suho in vetrovno vreme je dočela skvarilo. Kaj prida morda menda ni natočil noben čebelar. Marsikdo je bil vesel, če so mu močnejši panji toliko prinesli, da bo lahko z njih presežkom kril primanjkljaj pri šibkejših družinah. Večina pa je morala slabšem, zlasti rojem, katerih razvoj je bil letos zelo nepopoln, celotno delo podrti in jih pridružiti družinam, namenjenih za plemo. Pametno je ravnati tisti, ki je združeval že avgusta, torej še pred ajdovo pašo. Čebele so si do sedaj že prav lepo uredile zimsko gnezdo, kar bo ugodno vplivalo na njih spomladanski razvoj. Ajdova pašna seveda ni izpolnila zadnjih upov. Čebelarji so čakali nanjo kakor duše v višah, pa ni bilo me lu niti za skromno malico. Prazne sate so pobrali iz medliš in jih shranili v neprodušno zapirajočih se omarah, kjer bodo počakali bolj razveseljivih časov. Pisec daje podrobna navodila za letošnje vzimovanje čebel.

? Vas rada boli glava? Zakaj ne poveš, nam, ko bi vam igranje lahko pomagali?

* Pogumna kopalca. Meščani so zelo dovezni za nastopajoči mraz. Na ulicah skoraj ni človeka, ki ne bi bil topleje obleden. Zračenje stanovanj je postalo kratkotrajnejše. Gospodinj se zadovoljujejo s skromno izmenjavo zraka. Sonce je prebilo, da bi moglo ogreti notranjost stanovanjskih prostorov. Kopalo sezono smo zanjčili v začetku septembra. S Spice so že pred tedni pospravili vse ležalne pade, slatice kabine in klopi. Spico obiskujejo sedaj le še redki sprehajalci, ki uživajo svojstvenost narave ob vodi. Večarj se je tem redkim nudi na Spici nevskandljivi prizor. Čeprav je nočni dež močno ohladil ozračje in čeprav je narasla Ljubljana zelo mrzla, se je popoldne, ko je sijalo sonce, v njej kopalca mlada kopalca, ki se je pogumno prepuščala valovom. Od sedanjem hladu je kopanje v Ljubljani nedvomno nevskandljivo dejanje, ki ne bo našlo mnogo posnemačev.

* Večerni trgovski tečaj pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2/III, prične s poukom ta teden (knjižgovedstvo, korespondenca, računstvo, stenografija, jeziki itd.). Izbrava predmetov po želji. Vpisovanje še ta teden, tudi zvečer. Ravnateljstvo.

* Sodna razprava o prometni nesreči. Prizivni senat okrožnega sodišča je večerj razpravljaj o prizivu zoper sodbo okrajnega sodišča, ki je obsodilo nekega ljubljanskega mesarja, ker je zakrivil prometno nesrečo. Obtoženec je 1. julija letos vozil s svojim poltovornim avtomobilom po Gerbičevi ulici, pravilno po desni strani. Na križišču z Rezijsko ulico je trčil v kolesarja, 14 letnega dijaka, ki se je pripeljal iz omejenjane ulice po levi strani. Trčenje je imelo za kolesarja precej nevarne posledice. Ranil si je čeljust, dobil poškodbo na glavi in si pretresel možgane. Okrožno sodišče je obtoženca spoznalo za krivega in ga obsodilo na 500 lir denarne kazni, pogojno za dobo 2 let. Obtoženec, ki se je bil kakor kazni bil odklonil, je vložil priziv. Prizivni senat je v četrtek zaslišal sodnega izvedenca inž. Josipa Štolfa, katerega mnenje je bilo potem odločilno za zavrnitev priziva in potrditev prvostopne sodbe. Pri nas velja prepis, da mora avtomobilist pred vsakim križiščem zatrobiti. Obtoženec po izpovedi prič pred Rezijsko ulico ni dal znaka s trobljo in je zato skrivn nesreče. Dolžan bi bil zatrobiti posebno še zato, ker je križišče nepregledno.

* Prijatelji gospoda Sugliča so zbrali za dom slepih v Ljubljani 600 lir namesto venca na grob njegove blagopokojne gospe soproge Marije.

* Pisalne stroje dobro ohranjena, boljše znamke, kupi takoj po najvišji dnevni ceni tvrdka Everesa, Prešernova ulica 44.

* Učite se strojeplisa! Novi eno-, dvo- in trimesečni tečajji pričenejo 23. 24. in 25. oktobra. Znanje strojeplisa vsakomur koristno in potrebno. Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer po želji. Prospekti: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Domobranska 15.

* Zapestna ura je bila najdena v tem tednu v kinu Unionu. Zglasti se je v upravi kina.

* Nesreče. Javh Franc, 10 letni dijak iz Ljubljane, se je vsekaj v desnico, 9 letni sin delavca Miroslav Zibert iz Ljubljane je bil pvožen od nekega voznika in je dobl poškodbe po vsem životu. Seifred Franc, 9 letni sin slikarja iz Ljubljane, si je pri padcu zlomil desno nogo. Vsem trem mladim ponesrečencem so rudiili zdravniško pomoč v ljubljanski splošni bolnišnici.

Z Goreniskega

Celovski mladinski zbor. Sinoči, v petek, ob 19.30 je bil v veliki glasbeni dvorani na Meziški cesti v Celovcu VI. apel celovške HJ. Geslo zborovanja je bilo: »Koroška svoboda in nedeljiva!« Govoril je g. Maier-Kalbitsch. Prepeval je mladinski pevski zbor. Poleg mladine so bili povabljeni starši in vzgojitelji.

Koroška zvestoba. Pred koroškimi deželni mladim dvorcem je bila velika manifestacija kot odgovor na proklamacijo o ustanovitvi nemške ljudske vojske. Govoril je okr. vodja dr. Pototschnig tisočerm Celovčanom, ki so se spontano zbrali. Poleg okr. vodje sta bila generalni poročnik Noeldchen in vladni predsednik Wolseger. Okr. vodja Pototschnig je naglasil, da je koroški odgovor naslednji: »Führer, mi smo pripravljeni!« Tudi v koroških okrajnih mestih se je zbiralo prebivalstvo k manifestacijam zvestobe, da je naglasilo borbeno voljo do kraja.

Koroški občinski tajniki so bili sklicani v poseben izobraževalni tečaj, da spoznajo velike smernice komunalno-političnega dela NSDAP. Predavali so: okrajni vodja dr. Pototschnig o občinskem uradništvu kot služabniku ljudstva, Maier-Kalbitsch o nalogi Koroške v okviru Nemčije, župan O. Kraus o tovariški vzajemnosti stranke in občine ter štabni vodja dr. Petutschnig o občini kot temeljni celici države.

Materske dolžnosti je znanerjala in se je zato morala zagovarjati na celovškem sodišču neka 21letna ženska, ki je zaradi svoje lahkomišelnosti povzročila, da jo je zapustil mož. Obtoženka je ostavila svoje ga 15 mesecev starega otroka ter se napotila v Celovec, kjer je prosila, naj ji nakazuje kakšno službo. Službo so ji nakazali, toda delo ji ni šlo. Kmalu je delo zapustila ter se vdala vlačuganju in veseljačenju. Sodišče jo je obsodilo zaradi lahkomišelnosti na 5 mesecev zapor.

S štajerskega

Letos ne bodo zbirali prispevkov po ulicah. Glede na posebne naloge spodnještajerske dežele je Gauleiter odredil, da se na štajerskem letos ne bodo vršile nobene cestne zbirke za zimsko pomoč. V meseči oktobra, decembra in marca bodo zbirali samo po hišnih gospodinjstvih. Pač pa bodo ostale še nalaje v veljavi daritvene nedelje, ki bodo pripomogle k zbirkam za zimsko ustanovo.

Pred 40 leti je doživela Radgona hudo poplavo. Deževje je povzročilo, da je Mur nenaadno narasla, začela podirati drevesa, mostove in tudi človeška bivališča. Nevarnost je bila tako velika, da so morali ljudje reševati s čolni. V največji stiski je neki orožnik rešil 25 oseb. Mož se pše Weber in je upokojen orožniški stražmojster. Navzlic svojim 80 letom je še čil in čvrst ter pripoveduje, kako je bilo pred 40 leti.

Nove tobačne nakaznice za nemške potrošnike, ki veljajo tudi na področju Gorenjske, štajerske in Koroške, so bile pravkar dostavljene upravičencem. Nakaznice so novost v pogledu dodeljevanih obrokov, ker imajo vrednost 16 tednov, to je za dobo od 16. oktobra t. l. do 4. februarja 1945.

Zaklonišča je treba od časa do časa prezračiti. Ako imate v zaklonišču stalno nameščene odeje, jih je treba redno čistiti. Pitno vodo menjati vsak dan!

NAROČAJTE »DOBRO KNJIGO«

Beleznica

KOLENDAR

Sobota, 21. oktobra: Uršula.

DANASNJE PRIREDITVE

Kino Matiga: Premiera.
Kino Sloga: Med Hamburgom in Hatt.
Kino Union: Njeno življenje.
Kino Moste: Vizija na jezeru.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Sušnik, Marjini trg 5, Deu-Klanjšček Dia., Gospodsvetska cesta 4, Bohinec ded., Gesta 29. oktobra 31.

ZATEMNITEV

je strogo obvezna od 18.30 do 5.30

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Sobota, 21. oktobra, ob 18: Jakob Ruda. Red. Sobota.

Nedelja, 22. oktobra ob 14.30: Triglavska roža. Mladinska predstava. Premiera. Izven. Cene od 10 do 40 navzdol.

Nedelja, 22. oktobra, ob 18: Kar. hočete. Izven. Cene od 40 do 10 navzdol.

OPERA

Sobota, 21. oktobra, ob 18: Mignon. Premiera. Red. Premierski.

Nedelja, 22. oktobra, ob 17: Jenafa. Izven. Cene od 60 do 10 navzdol.

A. Thomas: »Mignon«. To delo, ki ga bo uprizorila naša Opera v popolnoma novi zasedbi, je prineslo skladatelju po raznih poskusih svetoven uspeh. Režiser in koreograf F. Golovin.

Uprava Državnih gledališč obvešča občinstvo, da je iz varnostnih razlogov policijsko prepovedano dovoljevati zamudnikom vstop v auditorij potem, ko se je dejanje začelo, ker zamudniki zatrpajo izhode. Zato priporočamo občinstvu, da prihaja k predstavam točno, in da tudi pred začetkom nadaljnjih dejanj pravočasno zasede svoja mesta. Iz varnostnih razlogov je zabranjeno tudi jemati k večernim predstavam otroke, ker bi v primeru alarma njihova navzočnost ovirala hitro izpraznitev gledališča.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje
RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 21. OKTOBRA

7.00-7.10: Poročila v nemščini. 7.10 do 7.50: Jutranji pozdrav. Vmes od 7.30 do 7.40: Poročila v slovenščini. 7.50-9.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda: Jutranji koncert. 9.00-9.10: Poročila v nemščini. 12.00-12.30: Opoldanski koncert. 12.30 do 12.45: Poročila v nemščini in slovenščini. 12.45-14.00: Radijski orkester vodi D. M. Sijaneč. 14.00-14.10: Poročila v nemščini. 14.10-15.00: Vaška godba in baritonist Mirko Dolničar (spremljavo: Jože Puvše — harmonika). 17.00 do 17.15: Poročila v nemščini in slovenščini. 17.15-18.00: Prenos glasbe iz osrednjega nemškega sporeda: Intermezzo. 18.00 do 18.30: Prenos osrednjega nemškega sporeda: Nesmrtna beseda nemških mojstrov: »Ljubezem in zakon«. 18.30-18.45: Pregled sportnih dogodkov (nemško in slovensko). 18.45 do 19.00: Gospodinjstvo predavanja — Vida Bizjak: Oskrbovanje shrankov. 19.00-19.10: Fantje na vasi. 19.30 do 19.45: Poročila v slovenščini. 19.45 do 20.00: Aktualno predavanje — govori Hans Fritzsche. 20.00-20.15: Poročila v nemščini. 20.15-21.00: Pridi, čar noči! 21.00 do 22.00: Vesela zvočna igra, napisal Jože Dular. — Izvajajo člani radijske igralske družine, vodil inž. Ivan Pengov. 22.00-22.15: Poročila v nemščini in napoved sporeda. 22.15-24.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda.

KULTURNI PREGLED

Obnovljena »Jenufa«

L. 1903 nastala opera češkega skladatelja Leoša Janáčka je pri nas že znana; tako je v sezoni 1940-41 dosegla toplej sprejem v zasedbi, ki — prav kakor sedanja — navaja Karlovčevu in Heybalovu v obeh glavnih ženskih vlogah. Ta veristična opera iz rodu Charpentierove »Luzice« ali »Katarine Izmajlovene« je spisana na tekst drame iz življenja moravskih Slovkov, katere avtorica — Gabriela Preissova — je pri nas zaslovela s povestmi iz slovenskega življenja. Opera nas presene s svojo strastnostjo, ki si je našla ustrezajoč glasben izraz in učinkuje v celoti kot delo nenavadno robustne sile, živo nasprotje izlizeni in preobličeni operi tvorbi tradicionalne smeri. Iz Janáčkove umetnine čutimo diih zemlje, prvinsko moč kmečke ljubezni, ponosa in duševne bolečine, čar sveta, ki se ni izčrpal, zato pa je še v marsičem neuglajen in silovit, kakor vse, kar kipi od mladosti. Po operah italijanskega stila in sploh romanse fason — nič ne more njihovim vrhovom vzeti lepoti in sile — bo utrjujoče sladki melodiki in ljubkih nastavlkih belcanta čutimo v takih delih sum druge, težje in gostejše umetniške krvi. V zvezi velikim težkočam, ki so bile že v adevkatnem jezikovnem prenosu melodične linije ljudske govornice, na kateri je Janáček zgradil svojo glasbo, si je »Jenufa« počasi in po začetnih neuspehih usvojila častno mesto med reprezentativnimi stvaritvami češke opere, v bližini »Prodane neveste« in drugih Smetanovih oper, ali Dvořakove »Rusalk« in »Jakobinca«. »Jenufa« je povzdignila tudi ostalo delo svojega skladatelja, kadar je napočil njegov čas. Zakaj Leoš Janáček je bil nekaj korakov spredaj pred svojim časom, kakor so sicer vsi umetniki, ki imajo na jeziku svojega duha res kaj novega in tehtnega.

»Jenufa« kaže, kakšen inspirativen vpliv ima ljudska glasba tudi na modernega skladatelja, če umno dobro pristihniti ne toliko njeni melodični liniji, kolikor nje-

nemu notranjemu ritmu, ki je izvirna govorica narodne duše. Kdor je občutil kdaj na licu mesta genia loci moravskih Slovkov, slikovitost njihovih noš in živo zgovornost njihovih ornamentov — svet, ki mu je dal Uprkov čopč toliko svežih podob — bo mahoma doživel ne le v zunanji zgradbi, marveč tudi v izrazito glasbenih značilnostih Janáčkove opere njihov svet. V zvezi temu pa je »Jenufa« vseskozi otrok Janáčkovega stvarjalnega duha, izraz njegovega do svetopisemske meje življenja mladostno neuravnovesenega temperamenta. Po vseh glasbenih prijemih in formalnih značilnostih je to tako korenito Janáčkovo delo, kakor je katere koli Smetanova opera nosila kljub dozdnevnomu eklekticizmu jaseen pečat skladateljeve umetniške osebnosti.

Delo je v začetni ekspoziciji nekoliko medlo, vendar se kmalu razvija in vzkipi v udaren plesni ritem, ki se pozneje izlije v skoraj molitveno petje v d-molu (»Vsakdo mora v življenju svojo bol pretrpeti«). V drugem dejanju so krasne partije, ki slikajo duševno napetost ponosne cerkvenice Burgjevke — tega posebnega duha vaške soseske — preden se odloči, da žrtvuje sreči svoje pastorkine nečeha nezakonskega otroka; dalje pretresljiva solosena z Jenufo. Tretje dejanje je prav posebno razgibano: po začetnih životovanskih prizorih se žanrska muzika čedalje bolj stopnjuje, dokler ne nastopi veliki dramski moment: umor otročka je odkrit, srd vaščanov se obrača proti Jenufi, nakar se dvigne iz svoje obupane osuplosti cerkvenica Burgjevka, zrase pred sosesko kakor groza zločina in greha in skušeno omahne v priznanje svoje krivde: prizor, ki — prekrasno ilustriran z Janáčkovo muziko — spominja na Nikitovo priznanje v Tolstojevi »Moči teme«, dasi ostaja Burgjevki tudi v tem trenutku maska hladnega rodovnega ponosa. Kdo drug bi končal dramo z drhtečim molom razbičane in poražene osebnosti, češki skladatelj pa je posvetil v temo strasti, zločina in ponižanja, v noč trpljenja, ki čaka ponosno, a svojeglavo ženo, s sonč-

nim sijem ljubezni, združujoče Jenufo in Laco v srečno dvojico, ki tudi iz katastrofe rešujeta svetle in svete pravice srca...

V isti režiji Cirila Debeveca, kakor je zagotovila tudi uprizoritev v sezoni 1940-41 njen uspeh in pod muzikalnim vodstvom dr. Danila Svare smo dobili lepo, pevski in glasbeno izenačeno predstavo. E. Karlovčeva v vlogi cerkvenice Burgjevke in V. Heybalova v naslovni vlogi njene pastorkine stojita tudi zdaj v živem spredju umetniškega učinka: vsaka po svoje močna in prepričljiva. Jenufa zlasti v bolesti strtega dekliškega srca, ki ga jame znova dvigati ljubezem, cerkvenica v podobi robustne, skoraj bi dejal kmečko-aristokratske postave, ki zraste v neubranljivo močni igri in krasnem pevskem podajanju Karlovčeve in malone shaksperski lik. Vlogi obdel polbarov, Laca Klemenca in Steve Buryja, sta zasedeni na novo; v teh tenorskih partijah nastopata J. Lipušček (Laca) in A. Uršič (Steva), prvi z izrazitim glasovnim in igralnim poudarkom v bolj lirčno smer, drugi z igralno medlejšim, toda pevsko dokaj trdnim nagibom v dramatičnost. Izmed novih zasedb v manjših vlogah se najbolj odlikuje F. Golobova kot stara Buryjevka: izrazita v igri in topla v svojem polnozvočnem glasu. Simpatično sta opozorili nase tudi V. Bukovčeva in D. Sadnikova, takisto M. Dolničar, ki je nadomestil V. Janka v vlogi mlinarja. Nadalje nastopajo D. Zupan, S. Poličeva, F. Senegačnikova in E. Barbičeva. Važna vloga je dana zboru, ki uspešno zastopa v prvem in tretjem dejanju glas in duha vaške skupnosti. Zbor vodi S. Hubad. Igralsko, pevsko in orkestralno lepo uravnovešena in v glavnem še vigrana predstava dosega zaslužen uspeh.

Krstna predstava Kunčičeve »Triglavske rože«

Iz razgovora z režiserjem Edv. Gregorinom
Drama bo uprizorila v nedeljo 22. t. m. mladinsko igo M. Kunčiča, ki je znan naš

javnosti kot pisatelj prapovedk za mladino. Njegova zbirka bajk iz naše folklorne nam je odkrila še dosti neznanih motivov, ki žive v ljudstvu in bodo mladini bogatili domišljijo.

Tudi igra »Triglavska roža« spada med nje. Med igrami, vposlanimi za uprizoritev v letošnji sezoni, je bila izbrana Kunčičeva prav zaradi izvirnega obelježja, klenega jezika, originalnih izrazov, predvsem pa, ker predstavlja vsebinsko lepo obravnavano snov in nastopajo v njej bajejsovalna bitja, ki živijo v fantaziji prebivalcev naših goratih krajev.

Zivo slikani, plastično predstavljeni liki iz ljudskih mitov so groteskno-pošastna, a v bistvu vendarle dobra bitja. Tako nam predstavlja gorskega moža Rohava, ki gospodari v podzemeljski jami, kjer je Zlato jezero z zlatimi ribicami: in kjer živi zmaj. Kdor od zemljanov prestopi prag podzemeljskega kraljestva in zagleda Zlato jezero — oslepi. Rohavs sicer straši ljudi, a je v bistvu vendarle dober duh. On je gospodar nad vsemi bajnimi bitji. Zarkžena, rojena iz sončnih žarkov, so dobre in plemenite in pomagajo ljudem v stiskah in nadlogah. Imajo svojo kraljico. Vešča je nekakšna blodna luč, ki zvozi ljudi s prave poti. Gorski škrt, čuvaj zakopanih zakladov, pa ima to moč, da jih lahko spremeni v oglje. Če jih najdejo ne vredni ljudje. Pehtna baba, Čatež in Kraguljez (nekakšen Kurent) strašijo ljudi in jim radi nagajajo; Moma pa jih tlačii in muči v spanju. Škratci, strežaji gorskega moža, so ljubki in dobri in vsakomur, ki pride v podzemlje, radi postrežejo s potico, sladkorčki in medom.

